Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

4 päivänä lokakuuta 2024*

Ennakkoratkaisupyyntö – Sijoittautumisvapaus – SEUT 49 artikla – Yhteisövero – Konsernin sisäinen rajat ylittävä laina omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on sellainen yhtiö, joka ei ole etuyhteydessä asianomaiseen konserniin ja josta tulee tämän liiketoimen seurauksena kyseiseen konserniin etuyhteydessä oleva yhtiö – Tästä lainasta maksettujen korkojen vähentäminen – Markkinaehtoisesti otettu laina – Käsite ”täysin keinotekoinen järjestely” – Suhteellisuusperiaate

Asiassa C-585/22,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Hoge Raad der Nederlanden (ylin yleinen tuomioistuin, Alankomaat) on esittänyt 2.9.2022 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 7.9.2022, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

X BV

vastaan

Staatssecretaris van Financiën,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev sekä tuomarit T. von Danwitz, P. G. Xuereb, A. Kumin ja I. Ziemele (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: N. Emiliou,

kirjaaja: hallintovirkamies A. Lamote,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 15.11.2023 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– X BV, edustajinaan veroneuvojat S. C. W. Douma ja R. van Scharrenburg,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. K. Bulterman ja M. H. S. Gijzen,

– Belgian hallitus, asiamiehinään S. Baeyens ja J.-C. Halleux,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

– Espanjan hallitus, asiamiehenään L. Aguilera Ruiz,

– Euroopan komissio, asiamiehenään W. Roels,

kuultuaan julkisasiamiehen 14.3.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 49, 56 ja 63 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Alankomaiden oikeuden mukaan perustettu yhtiö X BV ja Staatssecretaris van Financiën (valtiovarainministeriö, Alankomaat; jäljempänä verohallinto) ja joka koskee mahdollisuutta vähentää verotuksessa korot, jotka on maksettu konsernin sisäisestä lainasta, joka on otettu sellaisen yhtiön hankkimisen rahoittamiseksi, joka ei ole etuyhteydessä kyseiseen konserniin.

Alankomaiden oikeus

3 Vuoden 1969 yhteisöverolain (Wet op de vennootschapsbelasting 1969, jäljempänä yhteisöverolaki), sellaisena kuin se oli voimassa vuonna 2007 (Stb. 2006, nro 631), 10 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Voittoa määritettäessä – – korkoja – kulut ja valuuttakurssitappiot mukaan lukien – ei voida vähentää, jos ne liittyvät lainoihin, jotka oikeudellisesti tai tosiasiallisesti voidaan maksaa suoraan tai välillisesti etuyhteydessä olevalle yhteisölle tai luonnolliselle henkilölle, siltä osin kuin laina liittyy suoraan tai välillisesti, oikeudellisesti tai tosiasiallisesti johonkin seuraavista oikeustoimista:

– –

c) verovelvollisen, verovelvolliseen etuyhteydessä olevan [yhteisö]verovelvollisen yhteisön tai verovelvolliseen etuyhteydessä olevan Alankomaissa asuvan luonnollisen henkilön tekemään omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, joka kohdistuu sellaiseen yhteisöön, josta tämän osuuden hankinnan tai laajentamisen myötä tulee verovelvolliseen etuyhteydessä oleva yhteisö.

– –

3. Edellä olevaa 1 momenttia ei sovelleta, jos verovelvollinen pystyy osoittamaan, että

a) laina ja siihen liittyvä oikeustoimi perustuvat pääasiallisesti liiketaloudellisiin näkökohtiin; tai

b) korosta kannetaan viime kädessä voitto- tai tuloveroa, joka on kohtuullinen Alankomaissa sovellettavien perusteiden mukaisesti, sellaisen henkilön osalta, jolle korko maksetaan oikeudellisesti tai tosiasiallisesti suoraan tai välillisesti, eikä sitä vuotta, jona laina on otettu, aiempien vuosien tappioita ole tasattu tai muuntyyppisiä oikeuksia ole hyvitetty niin, että sen seurauksena mitään mainittujen kohtuullisten kriteerien mukaista veroa ei lopulta olisi maksettava kyseisistä koroista, lukuun ottamatta tapausta, jossa on uskottavaa, että laina on

otettu sellaisten tappioiden tasaamiseksi tai muuntyyppisten oikeuksien hyvittämiseksi, jotka ovat syntyneet samana vuonna tai jotka syntyvät lähitulevaisuudessa. Voitosta kannettu vero on kohtuullinen Alankomaissa sovellettavien perusteiden mukaisesti, jos Alankomaissa sovellettavien perusteiden mukaisesti määritetty verotettavien voittojen verokanta on vähintään 10 prosenttia – –

4. Tässä artiklassa seuraavia pidetään verovelvolliseen etuyhteydessä olevana yhteisönä:

a) yhteisö, jossa verovelvollisella on vähintään kolmanneksen omistusosuus;

b) yhteisö, joka omistaa vähintään kolmanneksen verovelvollisesta;

c) yhteisö, josta kolmas osapuoli omistaa vähintään kolmanneksen, jos kyseinen kolmas osapuoli omistaa myös vähintään kolmanneksen verovelvollisesta.

– –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

4 X kuuluu monikansalliseen konserniin. X:n ainoa osakas on Belgian oikeuden mukaan perustettu yhtiö A, jonka osakepääomasta 39 prosenttia oli toisen Belgian oikeuden mukaan perustetun yhtiön eli B:n omistuksessa vuoden 2000 ja 22.12.2002 välisenä aikana; kyseisestä päivästä lähtien B:n omistuksessa on ollut 44,47 prosenttia tästä osakepääomasta. A:n muut osakkeet oli noteerattu Brysselin (Belgia) pörssissä, ja ne olivat näin ollen yleisön omistuksessa.

5 B:n ja A:n muodostamaan konserniin kuuluu yhtiö C, jonka kotipaikka on Belgiassa. Vuosina 1999–2010 C:llä oli verotuksellisia tarkoituksia varten Belgian verolainsäädännössä tarkoitetun koordinointikeskuksen asema. C hyötyi tällä perusteella erityisestä verojärjestelmästä, jossa muun muassa sen verotettavat voitot määritettiin kiinteämääräisesti ja jossa sen ei tarvinnut tehdä maksamistaan koroista irtaimen omaisuuden tuotosta tehtävää pidätystä. Vuoden 2000 aikana A omisti 53,05 prosenttia C:n osakkeista tai osuuksista ja B omisti 46,95 prosenttia C:n osakkeista tai osuuksista. A:n omistusosuus C:n osakkeista tai osuuksista laajeni 22.12.2002 64,3 prosenttiin ja B:n omistusosuus supistui 27,8 prosenttiin; loput 7,9 prosenttia olivat kolmansien osapuolten omistuksessa.

6 X hankki vuonna 2000 kolmansilta osapuolilta 72 prosenttia Alankomaiden oikeuden mukaan perustetun yhtiö F:n osakkeista, ja A hankki näiltä kolmansilta osapuolilta loput 28 prosenttia näistä osakkeista. X rahoitti näiden osakkeiden hankinnan C:ltä ottamillaan lainoilla, ja C myönsi lainat omista varoistaan, jotka se oli saanut A:n tekemän pääomanlisäyksen myötä.

7 Verohallinto epäsi X:lle verovuodelta 2007 osoittamassaan verotuspäätöksessä mahdollisuuden vähentää verotuksessa tämän yhtiön C:lle maksamat korot. X riitautti tämän päätöksen ensin rechtbank Gelderlandissa (Gelderlandin alioikeus, Alankomaat) ja tämän jälkeen Gerechtshof Arnhem-Leeuwardenissa (Arnhem-Leeuwardenin ylioikeus, Alankomaat). Tämä viimeksi mainittu tuomioistuin totesi 20.10.2020 antamassaan tuomiossa muun muassa, että SEUT 49, SEUT 56 ja SEUT 63 artikla eivät estä yhteisöverolain 10a §:ssä, jonka mukaan korkoja ei voida vähentää, jos ne liittyvät lainoihin, jotka on otettu etuyhteydessä olevalta yhteisöltä, siltä osin kuin nämä lainat liittyvät omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on

yhteisö, josta tämän omistusosuuden hankkimisen tai laajentamisen myötä tulee verovelvolliseen etuyhteydessä oleva yhteisö, paitsi jos tämä viimeksi mainittu osoittaa, että jompikumpi 10a §:n 3 momentissa tarkoitetuista edellytyksistä täyttyy.

8 X teki kyseisestä ratkaisusta kassaatiovalituksen Hoge Raad der Nederlandeniin (ylin yleinen tuomioistuin, Alankomaat), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. Kyseinen tuomioistuin katsoo, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö saattaa asettaa rajat ylittävät tilanteet epäedulliseen asemaan. Verovelvolliseen etuyhteydessä oleva kotimainen yhteisö täyttää sen mukaan yleensä yhteisöverolain 10a §:n 3 momentin b kohdassa säädetyn edellytyksen, kun taas ulkomailla asuva yhteisö, joka on etuyhteydessä kyseiseen verovelvolliseen, täyttää tosiasiallisesti harvemmin tämän vaatimuksen ja tältä viimeksi mainitulta yhteisöltä otetun lainan korkojen vähentäminen on mahdollista vain, jos kyseisen lain 10a §:n 3 momentin a kohdassa säädetty edellytys täyttyy.

9 Tällainen rajoitus on kuitenkin ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan oikeutettu veropetosten ja veronkierron torjunnan tarpeen vuoksi, koska pääasiassa kyseessä olevalla lainsäädännöllä pyritään erityisesti estämään kahden tai useamman etuyhteydessä olevan yhteisön toiminta, jolla luodaan täysin keinotekoisia järjestelyjä, jotka ovat vailla taloudellista todellisuuspohjaa, sen veron kiertämiseksi, joka normaalisti olisi maksettava kotimaan alueella harjoitetusta toiminnasta syntyneistä voitoista, keinotekoisesti syntyneiden korkojen avulla eli mielivaltaisesti ja ilman taloudellisia perusteita otetun lainan perusteella.

10 Kyseinen tuomioistuin täsmentää, että lainat otetaan mielivaltaisesti ja ilman taloudellisia syitä muun muassa silloin, kun etuyhteydessä olevien yhteisöjen muodostaman konsernin sisällä taloudellisesti perustellun liiketoimen rahoitustapa on siinä määrin verotuksellisten syiden sanelema, että siihen kuuluu oikeustoimia, jotka eivät ole tarpeellisia taloudellisesti perusteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja joita ei olisi toteutettu ilman näitä verotuksellisia syitä, vaikka näiden lainojen korkokulut ovat samat kuin korkokulut, josta keskenään riippumattomat yritykset olisivat sopineet. Pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö liittyy siis veropohjan rapautumiseen, joka ei johdu liian korkeista lainakoroista vaan keinotekoisesti syntyneistä lainakoroista.

11 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että täten keinotekoisesti syntyneiden lainakorkojen vähennysoikeuden epääminen kokonaan on oikeassa suhteessa veropetosten ja veronkierron torjunnan tavoitteeseen nähden, koska yhtäältä se rajoittuu tilanteisiin, joissa etuyhteydessä olevien yhtiöiden muodostaman konsernin sisäinen laina on verotuksellisten syiden sanelema siinä määrin, ettei tämä laina ole tarpeellinen taloudellisesti perusteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi, ja koska kyseisestä lainasta eivät ole sopineet yhteisöt, joiden välillä ei ole mitään erityistä suhdetta, ja koska toisaalta edellytykset, joiden on täytyttävä näytön esittämiseksi ja lainakorkojen vähentämiseksi, eivät ole niin tiukat, ettei kyseisellä vähentämisellä olisi minkäänlaista todellista vaikutusta.

12 Kyseinen tuomioistuin pohtii kuitenkin, onko sen arvio edelleen perusteltu, kun otetaan huomioon muun muassa 20.1.2021 annettu tuomio Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34, 51 ja 56 kohta). Se pohtii yhtäältä, voidaanko kyseisestä tuomiosta päätellä, että markkinaehtoisesti toteutetut liiketoimet eivät yksin tästä syystä ole täysin keinotekoisia järjestelyjä. Unionin tuomioistuin nimittäin totesi kyseisen tuomion 56 kohdassa lähinnä, että kyseisessä asiassa kyseessä olleessa kansallisessa lainsäädännössä sen soveltamisalaan saatettiin sisällyttää markkinaehtoisesti toteutettuja liiketoimia, jotka eivät näin ollen ole täysin keinotekoisia tai fiktiivisiä järjestelyjä, jotka on toteutettu sen veron kiertämiseksi, joka tavanomaisesti on

maksettava kansallisella alueella harjoitetusta toiminnasta syntyneistä voitoista. Toisaalta se pohtii, onko sille seikalle annettava merkitystä, että toisin kuin kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä ollut lainsäädäntö, pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö koskee paitsi konsernin sisäistä omistusosuuksien siirtoa myös sellaisen ulkoisen yhteisön hankintaa, josta tämän hankinnan seurauksena tulee tähän konserniin etuyhteydessä oleva yhteisö.

13 Tässä tilanteessa Hoge Raad der Nederlanden päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko SEUT 49, SEUT 56 ja/tai SEUT 63 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan korko verovelvollisen siihen etuyhteydessä olevalta yhteisöltä ottamasta lainavelasta, joka liittyy osuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on sellainen yhteisö, joka tämän hankinnan tai laajentamisen jälkeen on etuyhteydessä oleva yhteisö, ei ole vähennyskelpoinen verovelvollisen voittoa määritettäessä, koska kyseistä velkaa on pidettävä puhtaasti keinotekoisena järjestelynä (tai tällaisen järjestelyn osana) riippumatta siitä, onko kyseinen velka erikseen tarkasteltuna myönnetty markkinaehtoisesti?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko SEUT 49, SEUT 56 ja/tai SEUT 63 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan verovelvollisen voittoa määritettäessä evätään kokonaan sellaisen koron vähennysoikeus, joka liittyy verovelvollisen siihen etuyhteydessä olevalta yhteisöltä ottamaan lainavelkaan, jota pidetään puhtaasti keinotekoisena järjestelynä (tai tällaisen järjestelyn osana) ja joka liittyy osuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on yhteisö, joka tämän hankinnan tai laajentamisen jälkeen on etuyhteydessä oleva yhteisö, myös siltä osin kuin tämä korko ei erikseen tarkasteltuna ylitä määrää, jollaisesta riippumattomat yritykset olisivat sopineet?

3) Onko ensimmäiseen ja/tai toiseen kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, kohdistuuko kyseinen osuuden hankinta tai laajentaminen a) yhteisöön, joka oli verovelvolliseen etuyhteydessä oleva yhteisö jo ennen kyseistä hankintaa tai laajentamista, vai b) yhteisöön, josta tulee verovelvolliseen etuyhteydessä oleva yhteisö vasta kyseisen hankinnan tai laajentamisen jälkeen?”

Pyyntö asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamisesta

14 Unionin tuomioistuimen kirjaamoon 10.4.2024 toimittamallaan kirjelmällä X on julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen antamisen jälkeen pyytänyt, että asian käsittelyn suullinen vaihe määrättäisiin aloitettavaksi uudelleen unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 83 artiklan mukaisesti.

15 X katsoo tämän pyyntönsä tueksi lähinnä, että pyytäessään unionin tuomioistuinta tarkistamaan 20.1.2021 antamassaan tuomiossa Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) omaksumaansa kantaa julkisasiamies tukeutuu ratkaisuehdotuksensa 71 kohdassa argumenttiin, josta asianosaisilla ei ole ollut sen mukaan tilaisuutta lausua. X haluaa näin ollen vedota oikeusvarmuuden periaatteen noudattamista koskeviin argumentteihin ja katsoo, että siirtymäaika on tarpeen, jos unionin tuomioistuin hyväksyy julkisasiamiehen suositteleman lähestymistavan, ja että tällä lähestymistavalla olisi mahdollisesti syrjiviä vaikutuksia X:n osalta, koska se on sijoittautunut Alankomaihin eikä Ruotsiin. X haluaa myös nostaa esiin kysymyksen tällaisen lähestymistavan vaikutuksista Euroopan vapaakauppaliiton (EFTA) tuomioistuimen oikeuskäytäntöön.

16 Tämän osalta on muistettava, että SEUT 252 artiklan toisen kohdan mukaan julkisasiamiehen tehtävänä on täysin puolueettomana ja riippumattomana esittää julkisessa istunnossa perustellut ratkaisuehdotukset asioissa, jotka Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön mukaan vaativat hänen myötävaikutustaan. Julkisasiamiehen ratkaisuehdotus tai perustelut, joiden päätteeksi hän päätyy siihen, eivät sido unionin tuomioistuinta (tuomio 21.12.2023, Chief Appeals Officer ym., C-488/21, EU:C:2023:1013, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

17 Lisäksi se, ettei Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitettu osapuoli yhdy julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksessa todettuun – riippumatta ratkaisuehdotuksessa tutkituista kysymyksistä – ei sellaisenaan voi olla peruste asian käsittelyn suullisen vaiheen aloittamiseksi uudelleen (tuomio 21.12.2023, Chief Appeals Officer ym, C-488/21, EU:C:2023:1013, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

18 Unionin tuomioistuin voi tosin työjärjestyksensä 83 artiklan mukaan julkisasiamiestä kuultuaan milloin tahansa määrätä asian käsittelyn suullisen vaiheen aloitettavaksi uudelleen erityisesti, jos se katsoo, ettei sillä ole riittävästi tietoa asiasta, tai jos asianosainen on tämän menettelyvaiheen päättyneeksi julistamisen jälkeen vedonnut uuteen seikkaan, joka voi olennaisesti vaikuttaa unionin tuomioistuimen ratkaisuun, taikka jos asia on ratkaistava sellaisella perusteella, josta asianosaisella tai Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitetulla osapuolella ei ole ollut tilaisuutta lausua (tuomio 21.12.2023, Chief Appeals Officer ym., C-488/21, EU:C:2023:1013, 36 kohta).

19 Nyt esillä olevassa asiassa tilanne ei kuitenkaan ole tämä. Yhtäältä on nimittäin todettava, että 20.1.2021 annetun tuomion Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) ulottuvuudesta on keskusteltu menettelyn kirjallisessa ja suullisessa vaiheessa. Toisaalta asian käsittelyn suullisen vaiheen uudelleen aloittamista koskevasta pyynnöstä ei ole käynyt ilmi seikkoja, jotka voisivat olennaisesti vaikuttaa ratkaisuun, joka unionin tuomioistuimen on annettava käsiteltävässä asiassa.

20 Näin ollen unionin tuomioistuin katsoo julkisasiamiestä kuultuaan, että sillä on riittävästi tietoa asiasta niiden eri argumenttien perusteella, joista unionin tuomioistuimessa on lausuttu, ja ettei asian käsittelyn suullista vaihetta ole näin ollen määrättävä aloitettavaksi uudelleen.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kolmella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, lähinnä, onko SEUT 49, SEUT 56 ja SEUT 63 artiklaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan verovelvollisen voittoa määritettäessä korkojen, jotka on maksettu etuyhteydessä olevalta yhteisöltä otetusta lainasta, joka liittyy omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on toinen yhteisö, josta tulee tämän hankkimisen tai laajentamisen seurauksena kyseiseen verovelvolliseen etuyhteydessä oleva yhteisö, vähennysoikeus evätään kokonaisuudessaan, jos tämän lainan katsotaan olevan täysin keinotekoinen järjestely tai osa tällaista järjestelyä, myös siinä tapauksessa, että kyseinen laina on otettu markkinaehtoisesti ja että näiden korkojen määrä ei ylitä määrää, josta toisistaan riippumattomat yritykset olisivat sopineet.

22 Aluksi on todettava, että pääasia koskee verovuodelta 2007 tehtyä verotuspäätöstä, joten EY:n perustamissopimusta sovelletaan siihen ajallisesti. Koska sijoittautumisvapautta, palvelujen tarjoamisen vapautta ja pääomien vapaata liikkuvuutta koskevien EUT-sopimuksen määräysten

tulkinta koskee joka tapauksessa myös EY:n perustamissopimuksen vastaavia määräyksiä, viitataan SEUT 49, SEUT 56 ja SEUT 63 artiklaan, joihin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on viitannut.

Sovellettava perusvapaus

23 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että sen määrittämisessä, kuuluuko kansallinen lainsäädäntö jommankumman EUT-sopimuksessa taatun perusvapauden soveltamisalaan, on otettava huomioon kyseessä olevan lainsäädännön tarkoitus (tuomio 16.2.2023, Gallaher, C-707/20, EU:C:2023:101, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

24 Näin ollen sijoittautumisvapautta koskevan SEUT 49 artiklan soveltamisalaan kuuluu kansallinen lainsäädäntö, jota sovelletaan vain omistusosuuksiin, jotka antavat selvän vaikutusvallan yhtiön päätöksiin ja mahdollisuuden määrätä sen toiminnasta (tuomio 16.2.2023, Gallaher, C-707/20, EU:C:2023:101, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että siltä osin kuin kansallinen säännöstö koskee vain konsernin sisäisiä suhteita, se vaikuttaa pääasiallisesti sijoittautumisvapauteen (tuomio 16.2.2023, Gallaher, C-707/20, EU:C:2023:101, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 Käsiteltävässä asiassa pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö koskee verovelvollisen siihen etuyhteydessä olevalta yhteisöltä tai luonnolliselta henkilöltä ottamien lainojen korkojen verokohtelua siltä osin kuin nämä lainat liittyvät omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on toinen yhteisö, josta tämän hankkimisen tai laajentamisen seurauksena tulee yhteisö, joka myös on etuyhteydessä kyseiseen verovelvolliseen.

27 Yhteisöverolain 10a §:n 4 momentin mukaan yhteisöt ovat etuyhteydessä, kun toisella on toisesta suoraan tai välillisesti vähintään 33,3 prosenttiin omistusosuus tai kun kolmannella yhteisöllä on kahdesta muusta yhteisöstä suoraan tai välillisesti vähintään 33,3 prosentin omistusosuus.

28 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tällainen prosenttiosuus on omiaan antamaan osallistuvalle yhtiölle selvän vaikutusvallan asianomaiseen yhtiöön (ks. vastaavasti tuomio 31.5.2018, Hornbach-Baumarkt, C-382/16, EU:C:2018:366, 29 kohta).

29 Näin ollen on niin, että koska pääasiassa kyseessä olevan lainsäädännön tavoite liittyy sellaisten konsernin sisäisten lainojen perusteella maksettujen korkojen verokohteluun, joista ovat sopineet yksiköt, joilla voi olla suoraan tai välillisesti selvää vaikutusvaltaa toisiinsa, kyseinen lainsäädäntö kuuluu sijoittautumisvapauden soveltamisalaan.

30 Vaikka oletettaisiin, että pääasiassa kyseessä olevalla verojärjestelmällä on rajoittavia vaikutuksia palvelujen tarjoamisen vapauteen tai pääomien vapaaseen liikkuvuuteen, tällaiset vaikutukset olisivat väistämätön seuraus mahdollisesta sijoittautumisvapauden rajoittamisesta, eikä niillä voida perustella ennakkoratkaisukysymysten erillistä tarkastelua SEUT 56 ja SEUT 63 artiklan kannalta (ks. analogisesti tuomio 17.3.2022, AllianzGI-Fonds AEVN, C-545/19, EU:C:2022:193, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Ennakkoratkaisukysymyksiin on siis vastattava SEUT 49 artiklan kannalta.

32 Tältä osin on muistutettava, että tässä artiklassa asetetaan velvollisuus poistaa rajoitukset, jotka koskevat jäsenvaltion kansalaisten vapautta sijoittautua toisen jäsenvaltion alueelle. Kyseinen vapaus sisältää niiden jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti perustettujen yhtiöiden, joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka on unionin alueella, oikeuden harjoittaa toimintaansa muissa jäsenvaltioissa tytäryhtiön, sivuliikkeen tai kauppaedustajan liikkeen välityksellä (tuomio 20.1.2021, Lexel, C-484/19, EU:C:2021:34, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Jäsenvaltion lainsäädännöstä johtuva erilainen kohtelu, josta on haittaa sijoittautumisvapauttaan käyttäneille yhtiöille, voidaan hyväksyä vain, jos se koskee tilanteita, jotka eivät ole objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa, tai jos se on oikeutettua yleistä etua koskevasta pakottavasta syystä ja oikeassa suhteessa kyseiseen tavoitteeseen, mikä edellyttää, että sillä on voitava taata johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla tavoitellun päämäärän saavuttaminen eikä sillä ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 7.9.2022, Cilevičs ym., C-391/20, EU:C:2022:638, 65 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 22.9.2022, W (Ulkomaisen kiinteän toimipaikan lopullisten tappioiden vähennyskelpoisuus), C-538/20, EU:C:2022:717, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

Erilaisen kohtelun olemassaolo

34 On todettava, että kun jäsenvaltioon sijoittautunut emoyhtiö harjoittaa toimintaansa toisessa jäsenvaltiossa tytäryhtiön välityksellä, kaikki tytäryhtiöön kohdistuvat rajoitukset voivat vaikuttaa emoyhtiön sijoittautumisvapauteen (ks. vastaavasti tuomio 3.3.2020, Vodafone Magyarország, C-75/18, EU:C:2020:139, 41 kohta).

35 Lisäksi unionin tuomioistuin on katsonut, että tilanteessa, jossa on kyse konsernista ja jossa jäsenvaltion veroviranomainen on evännyt tähän jäsenvaltioon sijoittautuneelta yhtiöltä, jonka emoyhtiö on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, oikeuden vähentää tietyt korkomenot, jotka on maksettu samaan konserniin kuuluvalle, tähän toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle yhtiölle, vaikka tämä vähennys olisi ollut mahdollinen, jos yhtiö, jolle korot on maksettu, olisi sijoittautunut ensin mainittuun jäsenvaltioon, tällaisella erilaisella kohtelulla oli kielteinen vaikutus sijoittautumisvapauteen (ks. vastaavasti tuomio 20.1.2021, Lexel, C-484/19, EU:C:2021:34, 40 ja 41 kohta).

36 On siis tutkittava, johtaako pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö erilaiseen kohteluun, jolla on kielteinen vaikutus sijoittautumisvapauteen.

37 On muistutettava, että tältä osin kiellettyä on paitsi avoin syrjintä yhtiöiden kotipaikan perusteella myös missä tahansa muodossa tapahtuva peitelty syrjintä, jossa muita erotteluperusteita käyttämällä päädytään tosiasiassa samaan lopputulokseen (tuomio 3.3.2020, Tesco-Global Áruházak, C-323/18, EU:C:2020:140, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Erityisesti verojärjestelmä, joka perustuu näennäisen objektiiviseen erotteluperusteeseen mutta jolla saatetaan sen ominaispiirteiden vuoksi suurimmassa osassa tapauksia tosiasiallisesti huonompaan asemaan yhtiöt, joiden kotipaikka on toisessa jäsenvaltiossa ja jotka ovat sellaisiin yhtiöihin rinnastettavassa tilanteessa, joiden kotipaikka on kyseisen veron kantavassa jäsenvaltiossa, merkitsee yhtiöiden kotipaikan sijaintiin perustuvaa, SEUT 49 ja SEUT 54 artiklassa kiellettyä välillistä syrjintää (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2023, Cofidis, C-340/22, EU:C:2023:1019, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Käsiteltävässä asiassa on todettava, että yhteisöverolain 10a §:n 1 momentin c kohdassa, jossa säädetään etuyhteydessä olevalta yhteisöltä tässä säännöksessä tarkoitetuin edellytyksin otetuista lainoista maksettujen korkojen vähennysoikeuden epäämisestä, ei tehdä mitään eroa sen suhteen, onko konserni rajat ylittävä vai ei (ks. analogisesti tuomio 22.2.2018, X ja X, C-398/16 ja C-399/16, EU:C:2018:110, 35 kohta).

40 Kyseisen lain 10a §:n 3 momentin a ja b kohtaa, joissa säädetään edellytyksistä, joiden mukaan tällainen vähentäminen on kuitenkin mahdollista, sovelletaan myös erotuksetta jäsenvaltion sisäisiin ja rajat ylittäviin tilanteisiin.

41 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo kuitenkin, kuten tämän tuomion 8 kohdassa mainitaan, että yhteisöverolain 10a §:n 3 momentin b kohta, jossa edellytetään ensinnäkin sen osoittamista, että kyseisistä koroista kannetaan lopullisesti vero, ja toiseksi, että kyseinen vero on Alankomaiden oikeuden kriteerien mukaan kohtuullinen eli se johtaa verotettavasta voitosta perittävään veroon, johon sovelletaan näiden kriteerien mukaisesti määritettävää vähintään 10 prosentin verokantaa, johtaa kuitenkin rajat ylittävien tilanteiden epäedullisempaan asemaan.

42 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen, joka yksin on toimivaltainen arvioimaan pääasian tosiseikkoja ja tulkitsemaan kyseessä olevaa kansallista lainsäädäntöä, on ratkaistava, voidaanko kyseisten perusteiden mukaisesti määritetystä verotettavasta voitosta kannettavaa veroa, jonka verokanta on alle 10 prosenttia, soveltaa korkoja saaviin etuyhteydessä oleviin yhteisöihin, joiden kotipaikka on Alankomaissa.

43 Jos näin ei olisi tai jos tällaista teoriassa mahdollista veroa ei kannettaisi käytännössä, olisi katsottava, että yhteisöverolain 10a §:n 3 momentin b kohdassa, jossa säädetään näennäisesti objektiivisesta edellytyksestä, asetetaan edellytys, joka tosiasiallisesti täyttyy sellaisen Alankomaihin sijoittautuneen yhtiön tapauksessa, joka maksaa korkoja kyseiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle etuyhteydessä olevalle yhteisölle. Tästä seuraa myös, että vain sellaiset Alankomaihin sijoittautuneet yhtiöt, jotka maksavat korkoja toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelle etuyhteydessä olevalle yhteisölle, voivat olla tilanteessa, jossa tämä edellytys ei täyty, kun tämä viimeksi mainittu jäsenvaltio, kuten käsiteltävässä asiassa Belgia, kantaa tältä yksiköltä matalamman veron.

44 Jos siis Alankomaiden verojärjestelmässä ei sovellettaisi alle 10 prosentin verokantaa, väistämätön ja varma seuraus (ks. a contrario tuomio 3.3.2020, Tesco-Global Áruházak, C-323/18, EU:C:2020:140, 72 kohta), joka yhteisöverolain 10a §:n 3 momentin b kohdassa säädetyn kaltaisesta edellytyksestä aiheutuu, on, että edellytys vaikuttaa vain rajat ylittäviin tilanteisiin.

45 Näin ollen toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen emoyhtiön tytäryhtiön epäedullinen kohtelu, joka perustuu etuyhteydessä olevan yhteisön, jolle tämä tytäryhtiö maksaa korkoja, kotipaikkaan, voi saada kyseisen emoyhtiön luopumaan toiminnan harjoittamisesta Alankomaissa mainitun tytäryhtiön välityksellä säilyttäen samalla tämän etuyhteydessä olevan yhteisön kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, jossa siihen sovelletaan edullista verojärjestelmää. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 44 kohdassa lähinnä todennut, tällainen epäedullinen kohtelu voi myös saada Alankomaihin sijoittautuneen emoyhtiön luopumaan sijoittautumisvapautensa käyttämisestä perustamalla etuyhteydessä olevan yhteisön toiseen jäsenvaltioon, jossa siihen sovellettaisiin edullista verojärjestelmää.

46 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että vaikka pääasiassa kyseessä olevaa lainsäädäntöä sovelletaan erotuksetta, se sisältää erilaisen kohtelun, joka voi vaikuttaa sijoittautumisvapauden käyttämiseen.

47 Näin ollen on tutkittava tämän tuomion 33 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti, koskeeko tämä erilainen kohtelu tilanteita, jotka eivät ole objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa.

Tilanteiden rinnastettavuus

48 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee yhtäältä, että rajat ylittävän tilanteen rinnastettavuutta jäsenvaltion sisäiseen tilanteeseen on tutkittava siten, että huomioon otetaan kyseessä olevalla kansallisella lainsäädännöllä tavoiteltu päämäärä sekä sen tarkoitus ja sisältö, ja toisaalta, että vain tässä lainsäädännössä säädetyt merkitykselliset erotteluperusteet on otettava huomioon, sen arvioimiseksi, ilmentääkö mainitusta lainsäädännöstä seuraava erilainen kohtelu tilanteiden objektiivista erilaisuutta (tuomio 27.4.2023, L Fund, C-537/20, EU:C:2023:339, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Kuten tämän tuomion 29 kohdassa on todettu, pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön kohteena on sellaisten korkojen verokohtelu, jotka on maksettu konsernin sisällä velkoina sellaisten yhteisöjen välillä, joilla voi olla suoraan tai välillisesti selvää vaikutusvalta toisiinsa. Tämän lainsäädännön tarkoituksena on antaa mahdollisuus vähentää voittoa määritettäessä korot, jotka liittyvät etuyhteydessä olevalle yhteisölle maksettaviin velkoihin, ainoastaan silloin, kun näitä korkomenoja ei synny keinotekoisesti.

50 On kuitenkin todettava, että kun kyse on verotuksellisesta edusta, kuten mahdollisuudesta vähentää voittoja määritettäessä etuyhteydessä olevalle yhteisölle erääntyneisiin velkoihin liittyvät korot, verovelvollinen ei ole erilaisessa tilanteessa sen mukaan, onko yhteisö, jolle nämä korot maksetaan, sijoittautunut samaan jäsenvaltioon vai ei, tai sen mukaan, sovelletaanko siihen toisessa jäsenvaltiossa enemmän vai vähemmän edullista verokohtelua (ks. analogisesti tuomio 5.7.2012, SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, 31 kohta). Kaikissa näissä tapauksissa laina, josta mainitut korot maksetaan, ja siihen liittyvä oikeustoimi voivat perustua taloudellisiin näkökohtiin.

51 Näin ollen, ja rajoittamatta sen tutkimista, onko pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö mahdollisesti oikeutettu yleistä etua koskevan pakottavan syyn perusteella, on katsottava, että yhtiö ei ole erilaisessa tilanteessa pelkästään siitä syystä, että etuyhteydessä oleva yhteisö, jolle kyseiset korot maksetaan, on sijoittautunut toiseen jäsenvaltioon, jossa näihin korkoihin sovelletaan enintään 10 prosentin verokantaa Alankomaiden oikeuden kriteerien mukaan määrätystä verotettavasta voitosta.

52 Unionin tuomioistuin on lisäksi katsonut, että tilanne, jossa jäsenvaltioon sijoittautunut yhtiö maksaa korkoa samaan konserniin kuuluvalta toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneelta etuyhteydessä olevalta yhtiöltä otetusta lainasta, ei ole korkojen maksamisen osalta erilainen verrattuna tilanteeseen, jossa kyseisten korkojen saaja on samaan jäsenvaltioon sijoittautunut konserniin kuuluva yhtiö (tuomio 20.1.2021, Lexel, C-484/19, EU:C:2021:34, 44 kohta).

Oikeuttaminen

53 Tämän tuomion 32 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa on tutkittava, voidaanko pääasiassa kyseessä oleva erilainen kohtelu oikeuttaa yleistä etua koskevalla pakottavalla syyllä ja onko se oikeassa suhteessa tähän tavoitteeseen.

Yleistä etua koskevan pakottavan syyn olemassaolo

54 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, huomautuksia esittäneet hallitukset ja Euroopan komissio väittävät, että pääasiassa kyseessä olevasta lainsäädännöstä aiheutuva rajoitus on oikeutettu veropetosten ja veronkierron torjunnan estämisen tarpeella. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää erityisesti, kuten tämän tuomion 9 kohdassa mainitaan, että kyseisen lainsäädännön tarkoituksena on ehkäistä Alankomaiden veropohjan rapauttamista keinotekoisesti syntyneillä lainakoroilla eli mielivaltaisesti ja ilman taloudellisia perusteita otetun lainan perusteella muun muassa silloin, kun etuyhteydessä olevien yhteisöjen muodostaman konsernin sisällä taloudellisesti perustellun liiketoimen rahoitustapa on verotuksellisten syiden sanelema siinä määrin, että siihen kuuluu oikeustoimia, jotka eivät ole tarpeellisia taloudellisesti perusteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja joita ei olisi toteutettu ilman näitä verotuksellisia syitä.

55 Tältä osin unionin tuomioistuin on katsonut, että veronkierron ja veropetosten torjunta on yleistä etua koskeva pakottava syy, jolla voidaan oikeuttaa EUT-sopimuksessa taattujen liikkumisvapauksien käyttämisen rajoittaminen (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2012, SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, 36 kohta ja tuomio 7.9.2017, Eqiom ja Enka, C-6/16, EU:C:2017:641, 63 kohta).

56 Kansallinen toimenpide, jolla rajoitetaan sijoittautumisvapautta, voi olla oikeutettu myös silloin, kun sillä torjutaan täysin keinotekoisia järjestelyjä, joilla pyritään kiertämään asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön vaikutusta (tuomio 1.4.2014, Felixstowe Dock and Railway Company ym., C-80/12, EU:C:2014:200, 31 kohta).

57 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jotta SEUT 49 artiklassa määrätyn sijoittautumisvapauden rajoitus voitaisiin oikeuttaa tämän tuomion 55 ja 56 kohdassa mainituilla syillä, tällaisen rajoituksen erityisenä tavoitteena on oltava sellaisten menettelyjen estäminen, joilla luodaan ilman taloudellista todellisuuspohjaa olevia puhtaasti keinotekoisia järjestelyjä sen veron kiertämiseksi, joka olisi normaalisti maksettava asianomaisen jäsenvaltion alueella harjoitetusta toiminnasta syntyneistä voitoista (ks. mm. tuomio 12.9.2006, Cadbury Schweppes ja Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, 51 ja 55 kohta; tuomio 13.3.2007, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, C-524/04, EU:C:2007:161, 72 ja 74 kohta; tuomio 26.2.2019, X (Kolmansiin maihin sijoittautuneet väliyhtiöt), C-135/17, EU:C:2019:136, 73 kohta ja tuomio 20.1.2021, Lexel, C-484/19, EU:C:2021:34, 49 kohta).

58 Unionin tuomioistuin on myös täsmentänyt, että väärinkäytön kieltoa koskevaa periaatetta sovelletaan verotuksessa silloin, kun kyseessä olevien liiketoimien keskeinen päämäärä on verotuksellisen edun saaminen (tuomio 26.2.2019, N Luxembourg 1 ym., C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, EU:C:2019:134, 107 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

59 Vaikka pelkästään se, että verovelvollinen pyrkii omalta kannaltaan edullisimpiin verosäännöksiin, ei voi olla perusteena veropetosta tai väärinkäyttöä koskevalle yleiselle olettamalle, tällainen verovelvollinen ei kuitenkaan voi saada unionin oikeuteen perustuvaa oikeutta tai etua silloin, kun kyseessä on taloudellisesti täysin keinotekoinen liiketoimi, jolla pyritään kiertämään

asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön vaikutusta (tuomio 26.2.2019, N Luxembourg 1 ym., C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, EU:C:2019:134, 109 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

60 Tältä osin on todettava, että unionin tuomioistuin totesi 22.2.2018 annettuun tuomioon X ja X (C-398/16 ja C-399/16, EU:C:2018:110, 46 ja 48 kohta) johtaneissa asioissa, joissa oli kyse yhteisöverolain 10a §:n 2 momentin b kohdasta, sellaisena kuin se oli voimassa vuonna 2004, joka vastaa olennaisilta osin yhteisöverolain 10a §:n 3 momentin b kohtaa, kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on pääasiassa vahvistanut, tällä säännöksellä pyritään kiistatta veronkierron ja veropetosten torjumista koskevaan tavoitteeseen ja sillä pyritään estämään se, että konsernin omat varat pyrittäisiin keinotekoisesti esittämään kyseisen konsernin alankomaisen yksikön lainaamina varoina ja että mainitun lainan korot voitaisiin vähentää Alankomaissa verotettavasta tuloksesta.

61 Tätä arviointia ei kyseenalaista se seikka, että pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö koskee paitsi tilanteita, joissa verovelvollinen ottaa lainan etuyhteydessä olevalta yhteisöltä omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on sellainen yhtiö, joka oli jo etuyhteydessä tähän verovelvolliseen, samaan tapaan kuin oli kyse 22.2.2018 annetun tuomion X ja X (C-398/16 ja C-399/16, EU:C:2018:110) taustalla olleissa asioissa, mutta myös tilanteita, joissa yhteisöstä tulee verovelvolliseen etuyhteydessä oleva yhteisö vasta kyseisen hankkimisen tai laajentamisen seurauksena, kuten käsiteltävässä asiassa. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 58 kohdassa, kyseisellä lainsäädännöllä pyritään nimittäin estämään asianomaisten toimien keinotekoisuus, joka johtuu omien varojen uudelleenohjaamisesta ja niiden muuntamisesta lainapääomaksi.

Oikeasuhteisuus

62 Kuten tämän tuomion 33 kohdasta ilmenee, on vielä arvioitava, voidaanko pääasiassa kyseessä olevalla lainsäädännöllä taata johdonmukaisesti ja järjestelmällisesti tavoitellun päämäärän toteutuminen.

63 Tältä osin on muistutettava, että pääasiassa kyseessä olevan lainsäädännön mukaan verovelvollinen voi vähentää verotettavasta voitostaan korot, jotka on maksettu etuyhteydessä olevilta yhteisöiltä otetuista lainoista, jotka liittyvät omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on yhteisö, josta tämän hankkimisen tai laajentamisen myötä tulee etuyhteydessä oleva, ainoastaan, jos verovelvollinen osoittaa, että yhteisöverolain 10a §:n 3 momentin a tai b kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät.

64 Kyseinen lainsäädäntö on siis omiaan takaamaan tavoitellun päämäärän toteutumisen johdonmukaisella ja järjestelmällisellä tavalla, koska sen avulla voidaan neutralisoida vaikutukset, joita aiheutuu kahden tai useamman etuyhteydessä olevan yhteisön menettelyistä, joilla luodaan ilman taloudellista todellisuuspohjaa olevia täysin keinotekoisia järjestelyjä sen veron kiertämiseksi, joka olisi normaalisti maksettava asianomaisen jäsenvaltion alueella harjoitetusta toiminnasta syntyneistä voitoista, jättämällä vähennysoikeuden ulkopuolelle keinotekoisesti muodostuneet korkomenot tai ainakin takaamalla se, että näitä korkoja verotetaan kohtuullisen verokannan mukaisesti edunsaajan jäsenvaltiossa, ja se, että voitoista kannettavaa veroa ei vältetä kokonaan.

65 Näin ollen on tutkittava, ylitetäänkö pääasiassa kyseessä olevalla rajoituksella se, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

66 Tältä osin täysin keinotekoisen järjestelyn olemassaolon toteaminen edellyttää paitsi subjektiivista tekijää, eli tahtoa saada verotuksellinen etu, myös sitä, että objektiivisista tekijöistä ilmenevällä tavalla sijoittautumisvapauden tavoitetta ei ole saavutettu, vaikka unionin oikeudessa asetettuja edellytyksiä on muodollisesti noudatettu (ks. vastaavasti tuomio 12.9.2006, Cadbury Schweppes ja Cadbury Schweppes Overseas, C-196/04, EU:C:2006:544, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja analogisesti tuomio 26.2.2019, N Luxembourg 1 ym., C-115/16, C-118/16, C-119/16 ja C-299/16, EU:C:2019:134, 124 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

67 Unionin tuomioistuin on katsonut, ettei kansallinen lainsäädäntö ylitä sitä, mikä on tarpeen väärinkäytösten estämiseksi, kun se perustuu objektiivisten ja tarkistettavissa olevien seikkojen tutkimiseen sen selvittämiseksi, onko liiketoimi luonteeltaan pelkässä verotukselliseessa tarkoituksessa toteutettu täysin keinotekoinen järjestely, ja kun kussakin tapauksessa, jossa saattaa olla kyse tällaisesta järjestelystä, asianomainen verovelvollinen saa mainitun lainsäädännön nojalla mahdollisuuden esittää, joutumatta noudattamaan liiallisia hallinnollisia velvoitteita, näyttöä niistä mahdollisista liiketaloudellisista syistä, joiden takia kyseinen liiketoimi on tehty (ks. vastaavasti tuomio 26.2.2019, X (Kolmansiin maihin sijoittautuneet väliyhtiöt), C-135/17, EU:C:2019:136, 87 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

68 Kun toimivaltaiset kansalliset viranomaiset tarkastavat, onko liiketoimen tarkoituksena veropetos tai väärinkäytös, ne eivät saa tyytyä soveltamaan ennalta määrättyjä yleisiä arviointiperusteita, vaan niiden on erikseen tutkittava kyseinen liiketoimi kokonaisuudessaan. Sellaisen yleisesti sovellettavan verosäännön antaminen, jolla automaattisesti evätään verotuksellinen etu tietyiltä verovelvollisten ryhmiltä, ilman että veroviranomaisilla olisi velvollisuutta esittää edes alustavaa näyttöä tai viitteitä veropetoksesta tai väärinkäytöksestä, ylittää sen, mikä on tarpeen veropetosten tai väärinkäytösten estämiseksi (tuomio 7.9.2017, Eqiom ja Enka, C-6/16, EU:C:2017:641, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

69 Käsiteltävässä asiassa pääasiassa kyseessä olevalla lainsäädännöllä otetaan käyttöön olettama, jonka mukaan yhteisöverolain 10a §:n 1 momentin c kohdassa täsmennettyjen kriteerien mukaisesti otettujen lainojen perusteella maksetut korot ovat täysin keinotekoisia järjestelyjä tai ovat osa niitä.

70 Nämä kriteerit, muun muassa se seikka, että nämä lainat on maksettava etuyhteydessä olevalle yhteisölle ja että niillä on yhteys omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on yhteisö, joka on etuyhteydessä oleva yhteisö kyseisen hankkimisen tai laajentamisen johdosta, ovat tämän tuomion 68 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettuja viitteitä täysin keinotekoisen järjestelyn olemassaolosta.

71 Verovelvollisen mahdollisuus kumota tämä olettama osoittamalla, että yhteisöverolain 10a §:n 3 momentin a ja b kohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät, mahdollistaa sen, että lainojen korkojen vähennysoikeuden epääminen voidaan rajata koskemaan vain tilanteita, joissa etuyhteydessä olevien yhteisöjen muodostaman konsernin sisäinen laina perustuu verotuksellisiin syihin siinä määrin, että laina ei ole tarpeen taloudellisesti perusteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja että sitä ei missään tapauksessa olisi otettu sellaisten yhteisöjen välillä, joilla ei ole erityistä suhdetta.

72 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selityksistä ilmenee tältä osin, että yhteisöverolain 10a §:n 3 momentin a kohdassa säädetty edellytys koskee sekä lainan ja siihen liittyvän oikeustoimen perustetta että tälle lainalle ja tälle oikeustoimelle ominaisia objektiivisia seikkoja, koska verovelvollisen on osoitettava, että ne ovat perusteltuja taloudellisilla näkökohdilla ja että

yhteisöt olisivat voineet sopia niistä myös ilman näitä erityisiä suhteita. Tästä seuraa kyseisen tuomioistuimen mukaan – kuten tämän tuomion 10 kohdassa mainitaan –, että sen oikeuskäytännön mukaisesti mielivaltaisesti ja ilman taloudellisia syitä otetut lainat ovat täysin keinotekoisia järjestelyjä, vaikka näiden lainojen korot olisivat yhtä suuria kuin ne, joista olisi sovittu itsenäisten yritysten välillä.

73 Kuten tämän tuomion 12 kohdasta ilmenee, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, voidaanko 20.1.2021 annetusta tuomiosta Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) ja muun muassa sen 56 kohdasta päätellä, että liiketoimet, joissa otetaan lainoja verovelvolliseen etuyhteydessä olevalta yhteisöltä, eivät määritelmän mukaan ole täysin keinotekoisia, kun ne on tehty markkinaehtoisesti.

74 Tältä osin on muistutettava ensinnäkin, että unionin tuomioistuin on katsonut, että se, että yhtiö on saanut lainan toiselta yhtiöltä ehdoilla, jotka eivät vastaa sitä, mistä kyseiset yhtiöt olisivat väitetysti sopineet markkinaehtoisesti, on lainanottajayhtiön asuinvaltiona olevan jäsenvaltion kannalta objektiivinen ja kolmansien tarkistettavissa oleva seikka sen selvittämiseksi, onko kyseinen liiketoimi kokonaan tai osittain täysin keinotekoinen järjestely, jonka keskeinen tarkoitus on kiertää kyseisen jäsenvaltion verolainsäädännön vaikutusta. On siis määritettävä, että jos kyseisten yhtiöiden välillä ei olisi ollut erityistä suhdetta, olisiko kyseinen laina jäänyt myöntämättä tai olisiko se myönnetty määrältään tai korkokannaltaan erilaisena (ks. vastaavasti tuomio 13.3.2007, Test Claimants in the Thin Cap Group Litigation, C-524/04, EU:C:2007:161, 81 kohta).

75 Tästä oikeuskäytännöstä seuraa, että markkinaehtojen noudattamisen tarkastelu koskee paitsi lainasopimuksen määräyksiä, jotka koskevat muun muassa korkojen määrää tai korkokantaa, myös kyseessä olevan lainan ja siihen liittyvien oikeustoimien taloudellista logiikkaa. Viimeksi mainittu tutkimus edellyttää nimittäin tämän lainan ja siihen liittyvien oikeustoimien taloudellisen pätevyyden tarkistamista varmistaen, että sopimuspuolina olevat yhtiöt olisivat voineet sopia tällaisista liiketoimista, jos erityistä suhdetta ei olisi ollut.

76 Tarkastelu, jolla pyritään varmistumaan siitä, että paitsi kyseessä olevan lainan ehdot myös varsinainen lainasopimuksen tekeminen sekä siihen liittyvät oikeustoimet vastaavat sitä, mistä yhtiöt olisivat sopineet markkinaehtoisesti, merkitsee liiketoimien taloudellisen todellisuuspohjan varmistamista, ja tässä yhteydessä taloudellisen todellisuuspohjan puuttuminen on, kuten tämän tuomion 57, 59 ja 67 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, yksi ratkaisevista tekijöistä luonnehdittaessa liiketoimea täysin keinotekoiseksi järjestelyksi.

77 Toiseksi, kuten unionin tuomioistuin on muistuttanut 21.12.2023 antamassaan tuomiossa BMW Bank ym. (C-38/21, C-47/21 ja C-232/21, EU:C:2023:1014, 281 ja 283 kohta), joka on annettu 20.1.2021 annetun tuomion Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) jälkeen, siitä yleisestä oikeusperiaatteesta, jonka mukaan oikeussubjektit eivät saa vedota unionin oikeuteen vilpillisesti tai käyttää sitä väärin, seuraa, että jäsenvaltion on evättävä unionin oikeuden säännösten soveltaminen silloinkin, kun kansallisessa oikeudessa ei säädetä tällaisesta epäämisestä, jos henkilö ei ole vedonnut niihin näiden viimeksi mainittujen säännösten tavoitteiden toteuttamiseksi vaan saadakseen unionin oikeudessa kyseiselle henkilölle myönnetyn edun, vaikka tavoitellun edun saamiselle asetetut unionin oikeudessa säädetyt objektiiviset edellytykset täyttyvät vain muodollisesti.

78 Tästä seuraa, että pelkästään liiketoimien muodollisten edellytysten tutkiminen ei riitä tietyn liiketoimen taloudellisen todellisuuspohjan arvioimiseksi.

79 Kolmanneksi unionin tuomioistuin totesi 20.1.2021 antamansa tuomion Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) 29 kohdassa, että teoreettisesta läheisyydestään huolimatta kyseisessä tuomiossa kyseessä olleiden Ruotsin sääntöjen ja verotuksellisia yksiköitä koskevien Alankomaiden sääntöjen käytännön vaikutukset poikkeavat huomattavasti toisistaan.

80 Unionin tuomioistuin nimittäin katsoi, että mainitussa asiassa kyseessä olleen lainsäädännön erityinen tavoite ei ollut estää täysin keinotekoisia järjestelyjä, että se oli osa korkomenojen vähentämisen muodossa toteutettavan aggressiivisen verosuunnittelun torjuntaa ja että kyseisen lainsäädännön soveltaminen ei rajoittunut tällaisiin järjestelyihin, koska vähennysoikeutta koskevan kiellon soveltamisalaan voivat kuulua myös liiketoimet, jotka on toteutettu markkinaehtoisesti eli ehdoilla, jotka vastaavat itsenäisten yhtiöiden välillä sovittavia ehtoja. Kyseessä olevan yhtiön aikomus ottaa lainaa pääasiallisesti verotuksellisista syistä riitti nimittäin perusteeksi vähennysoikeuden epäämiselle rajat ylittävässä tilanteessa (tuomio 20.1.2021, Lexel, C-484/19, EU:C:2021:34, 52–54 kohta).

81 Unionin tuomioistuin totesi myös, että 20.1.2021 annettuun tuomioon Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34, 53 kohta) johtaneessa asiassa kyseessä ollutta lainsäädäntöä voitiin soveltaa siviilioikeudellisista eli markkinaehtoisesti tehdyistä liiketoimista johtuviin velkoihin eikä se koskenut ainoastaan fiktiivisiä järjestelyjä.

82 Tästä seuraa, että unionin tuomioistuin ei ottanut kyseisessä tuomiossa kantaa pääasiassa kyseessä olevassa lainsäädännössä tarkoitettuun tapaukseen puhtaasti keinotekoisten järjestelyjen estämisen nimenomaisessa tarkoituksessa, kuten tämän tuomion 60 ja 61 kohdasta ilmenee, eli tapaukseen, jossa velat otetaan ilman taloudellisia syitä, vaikka lainaehdot vastaavat niitä, joita itsenäiset yritykset olisivat keskenään sopineet.

83 Erityisesti, kuten 20.1.2021 annetusta tuomiosta Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) ilmenee, kyseiseen tuomioon johtaneessa asiassa kyseessä olleen lainan ja siihen liittyvien liiketoimien taloudellista pätevyyttä ei ollut riitautettu unionin tuomioistuimessa eikä unionin tuomioistuin tutkinut sitä.

84 Näin ollen 20.1.2021 annetun tuomion Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) 56 kohdasta ei voida päätellä, että tilanteessa, jossa lainaa ja siihen liittyviä toimia ei voida perustella taloudellisilla näkökohdilla, pelkästään sen perusteella, että lainaehdot vastaavat itsenäisten yritysten välillä sovittuja ehtoja, on pääteltävä automaattisesti, että kyseinen laina ja kyseiset liiketoimet eivät ole täysin keinotekoisia järjestelyjä.

85 Näin ollen on katsottava, että tarve osoittaa, että laina ja siihen liittyvä oikeustoimi perustuvat pääasiallisesti liiketaloudellisiin näkökohtiin, ei vaikuta ylittävän sitä, mikä on tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi.

86 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lisäksi, ylitetäänkö vähennysoikeuden epäämisellä kokonaan se, mikä on tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, koska unionin tuomioistuin muistutti 20.1.2021 annetun tuomion Lexel (C-484/19, EU:C:2021:34) 51 kohdassa oikeuskäytännöstään, jonka mukaan silloin, kun veroviranomaiset toteavat niitä mahdollisia liiketaloudellisia syitä, joiden takia liiketoimi on tehty, koskevat seikat tutkittuaan, että verovelvollisen etuyhteydessä olevalta yhteisöltä ottama laina on puhtaasti keinotekoinen järjestely vailla todellisia liiketaloudellisia syitä, suhteellisuusperiaate edellyttää, että vähennysoikeuden epääminen rajoittuu lainasta maksettujen korkojen siihen osaan, joka ylittää sen, mistä olisi sovittu, jos osapuolten välillä ei olisi ollut erityistä suhdetta.

87 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 103–105 kohdassa, on niin, että jos tietyn toimenpiteen keinotekoisuus johtuu poikkeuksellisen korkeasta korosta konsernin sisäisessä lainassa, jolla muutoin on taloudellinen todellisuuspohja, suhteellisuusperiaate edellyttää, että vähennettävästä määrästä poistetaan se kyseisestä lainasta maksettujen korkojen osa, joka ylittää tavanomaisen markkinakoron. Näiden korkojen vähennysoikeuden epääminen kokonaan menisi täysin keinotekoisten järjestelyjen torjumisen päämäärää pidemmälle.

88 Sitä vastoin silloin, kun kyseessä oleva laina ei sellaisenaan ole taloudellisesti perusteltu ja kun kyseessä olevien yhtiöiden välisen erityisen suhteen ja tavoitellun verotuksellisen edun puuttuessa kyseistä lainaa ei olisi koskaan otettu, on suhteellisuusperiaatteen mukaista evätä mainittujen korkojen vähentäminen kokonaisuudessaan, koska veroviranomaisten on jätettävä tällainen täysin keinotekoinen järjestely huomiotta yhteisöveroa laskiessaan. Kieltäytyminen vähentämästä vain osaa kyseisen lainan koroista antaisi verovelvolliselle mahdollisuuden saada vilpillisin keinoin tavoiteltu veroetu osittain tai jopa kokonaan, mikä vaarantaisi kyseisen järjestelmän johdonmukaisuuden.

89 Tällainen lainsäädäntö ei myöskään ole ristiriidassa niiden oikeusvarmuuden periaatteesta johtuvien vaatimusten kanssa, joita on noudatettava, jotta lainsäädännön ei katsota ylittävän sitä, mikä on tarpeen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2012, SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, 59 kohta).

90 Tältä osin unionin tuomioistuin on todennut, että oikeusvarmuuden periaate edellyttää, että oikeussäännöt ovat selviä, täsmällisiä ja vaikutuksiltaan ennakoitavia, erityisesti silloin, kun niillä saattaa olla yksityishenkilöiden ja yritysten kannalta epäedullisia seurauksia (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2012, SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

91 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 87 ja 88 kohdassa, on todettava, että on väistämätöntä, että säännöksessä, jolla pyritään estämään väärinkäytökset, turvaudutaan abstrakteihin käsitteisiin, joiden piiriin kuuluu mahdollisimman suuri määrä veronkiertoa ja veropetoksia varten luotuja tilanteita.

92 Abstraktien käsitteiden käyttö ei kuitenkaan merkitse sitä, että pääasiassa kyseessä olevan lainsäädännön soveltaminen olisi jätetty täysin verohallinnon harkintavaltaan, mikä tekisi siitä vaikutustensa osalta ennakoimattoman, koska – kuten tämän tuomion 70 ja 71 kohdassa on muistutettu – tähän soveltamiseen sovelletaan lainsäädännössä selvästi vahvistettuja arviointiperusteita, joiden avulla verovelvollinen voi määrittää edeltä käsin riittävän täsmällisesti sen soveltamisalan ilman, että se jättää jäljelle epävarmuuden siitä, onko sitä sovellettava (ks. vastaavasti tuomio 5.7.2012, SIAT, C-318/10, EU:C:2012:415, 57 kohta).

93 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyihin kysymyksiin on vastattava, että SEUT 49 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan verovelvollisen voittoa määritettäessä korkojen, jotka on maksettu etuyhteydessä olevalta yhteisöltä otetusta lainasta, joka liittyy omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on yhteisö, josta tulee tämän hankkimisen tai laajentamisen seurauksena kyseiseen verovelvolliseen etuyhteydessä oleva yhteisö, vähennysoikeus evätään kokonaisuudessaan, jos tämän lainan katsotaan olevan täysin keinotekoinen järjestely tai osa tällaista järjestelyä, myös siinä tapauksessa, että kyseinen laina on otettu markkinaehtoisesti ja että näiden korkojen määrä ei ylitä määrää, josta toisistaan riippumattomat yritykset olisivat sopineet.

Oikeudenkäyntikulut

94 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

SEUT 49 artiklaa

on tulkittava siten, että

se ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan verovelvollisen voittoa määritettäessä korkojen, jotka on maksettu etuyhteydessä olevalta yhteisöltä otetusta lainasta, joka liittyy omistusosuuden hankkimiseen tai laajentamiseen, jonka kohteena on yhteisö, josta tulee tämän hankkimisen tai laajentamisen seurauksena kyseiseen verovelvolliseen etuyhteydessä oleva yhteisö, vähennysoikeus evätään kokonaisuudessaan, jos tämän lainan katsotaan olevan täysin keinotekoinen järjestely tai osa tällaista järjestelyä, myös siinä tapauksessa, että kyseinen laina on otettu markkinaehtoisesti ja että näiden korkojen määrä ei ylitä määrää, josta toisistaan riippumattomat yritykset olisivat sopineet.

Allekirjoitukset